

Előszó

A könyv életképeket tartalmaz. Keverednek benne a múlt és jelen eseményei, helyzetei, jelenei, – hetven év távlatát átfogva.

Bemutatja, milyen gondokkal küzdöttek, s küzdenek az egyszerű, hétköznapi emberek, s azok, akiknek nincsenek anyagi gondjaik. Betekintést enged emberi kapcsolatokba, konfliktusokba.

Megmutatja, hogy a társadalmi viszonyok, és történelmi helyzet változása hogyan hatott az emberek életkörülményeire, milyen módon próbálnak érvényesülni, talpon maradni a nehéz helyzetben élők.

A szerző

A kis cipésmester

Az 1950-es években a többgyermekes, egykere-sős családok élete rendkívül nehéz volt. A mindennapi betevő falatot, ha sikerült is előteremteni, egy váratlan kiadás – kabát, vagy cipővásárlás – már felborította a szűkös költségvetés egyensúlyát. A gyerekek egymástól örökölték a ruhane-műt, de mégis adódott úgy, hogy elkerülhetlenné vált valaminek a beszerzése.

Új cipő, ruha ritkán került a szekrényekbe, mert a kabátokat a varrónő átalakította, kifordította, vagy ha kifakult, házilag befestették. A cipők is sokszor megfordultak a suszter műhelyében, mielőtt az kimondta rájuk a végítéletet: javíthatatlan.

A háromgyermekes asszony férje cipőjét vitte a mesterhez. Vele volt hatéves kislánya, Józsika is. A gyerek különös érdeklődést mutatott az apró műhely iránt, melybe csak egy-két ügyfél fért be egyszerre. Az idősödő férfi – akit mindenki csak a sánta suszter névvel illetett – alacsony székén ült, keze ügyében minden olyan szerszámmal, anyaggal, amire szüksége lehetett a munkája során. A ragasztó és viasz szaga állandóan a levegőben lengett. A kaptafa, suszterkalapács, harapófogó, ár, bőrvágó kés és olló, cérnák, szögek, spiccevasak nagy választéka felkeltette a gyerek érdeklődését.

– Ez mi? Az mire jó? – faggatta az öreget, a fogásra akasztott felsőbőrökre, bélésbőrökre, és mikro gumi darabokra mutatva.

Az idős mester türelmesen magyarázott. Mikor azonban a javítandó cipőre került a sor, kézbe vette, nézegette, és csak csóválta a fejét.

– Ezzel már nem tudok mit kezdeni. Újat kell venni.

– Újat, de miből? – fakadt ki a keserűség szegény asszonyból.

Hazafelé menet titokban törölgette könnyeit, de Józsi észrevette.

– Ne tessék sírni – kérlelte. Nyitok én egy suszter műhelyt, és amit keresek, abból lesz új cipő apukának.

– Ugyan, kisfiam, akárki nem tud cipőt javítani. Ez egy szakma, tanulni kell.

Józsi az elkövetkező napokban, titokban gyakran eljárt a sánta suszterhoz, és kérte, engedje meg, hogy segítsen neki.

– Jól van inas – kacsintott rá, – adogasd a szögget, meg a spiccvasat, ha szólok.

Mikor aztán indult haza, kunyerált mindegyik apró anyagból néhány darabot. Otthon gyufás, és cipőkrémes dobozba tette kincseit. Kaptafa volt a háznál, édesapjától pedig kalapácsot és ollót is kapott. Érezte, hogy hiányzik még valami, – a cégtábla.

Iskolás nővérét megkérte, hogy készítsen neki.

– Te tudod, mit szoktak ráírni – bízta meg a feladattal.

A táblára – ami egy nagyobb kartonpapír volt – felkerült a mester neve, alája, hogy „CIPÉSZ”, a harmadik sorba pedig: „Javítást vállalok”.

Az újdonsült suszter a kamrában alakította ki műhelyét, és várt.

– Mennyit kérhetek egy javításért? – érdeklődött édesanyjától.

– Attól függ, kisfiam, milyen munkát kérnek. Egy sarkalásért kevesebbet fizetnek, mint a talpalásért, de ha talpalni és festeni is kell egy cipőt, az már egy új cipő árát közelíti.

A szomszédok elolvasták a kézzel, de gondosan elkészített cégtáblát, és megkérdezték Józsi édesanyjától:

– Mi történt, hogy a férje ott hagyta a vasutat, és cipésznek állt?

– Dehogyan hagyta ott – mondta. Csak a gyerekek támadt kedve azt játszani, hogy ő suszter.

Jobban megnézve a szomszédok is felfigyeltek rá, hogy a név előtt ott áll: „ifjú”.

Nosza, erre minden szomszéd keresett egy eldobni való cipőt, és egymásnak adták a kilincset. A nővér a pácienseket a kamrába irányította, ahol a korábban étkezőként funkcionáló összeépített kis asztal-pad volt a mester székhelye. Mindenki kíváncsi volt, hogyan történik a munka felvállalása a kis suszter részéről. Ezzel nem is volt gond, hisz sokszor látta már, az igazi mester hogyan veszi át a cipőket. Arra a kérdésre, hogy mennyibe kerül, azt felelte, amit édesanyjától hallott:

– Az attól függ, mennyi dolgom lesz vele.

Rövid határidőre vállalt, és szépen gyűltek nála a férfi, női cipők, szakadt gyerekszandálok. Végig nézve a teli polcon, a rá háruló feladattól megrettent.

Nővérehez sündörgött, és megkérdezte:

– Mondd, én most mit csináljak? Nem tudok cipőt javítani.

– Nézd, ha már felvállaltad, nem tehetsz mást, rendbe kell hozni azokat a cipőket. A szavadat tartani kell, ha hozzájárultál, hogy kiírjam: „Javítást vállalok”.

Józsai arcán látszott, hogy nagyon megszeppent, zavarban volt. Vakargatta a fejét, szép, hatalmas barna szemei arról árulkodtak, hogy nagy gondban van.

Elvonult a kamrába, ahonnan sokáig hallatszott a kalapálás zaja.

Másnap az egyik szomszédasszony ment a cipőért. Kiderült, hogy a tapasztalatlan suszter – mivel nem volt talpbőr anyaga – kivágta a cipő nyelvét, és rászögezte a cipő talpán lévő lyukra.

A megrendelő meglátva a kontár munkát, felháborodást színlelt.

– Tönkre tetted a cipőmet! – reklamált. Inkább vittem volna a sánta suszterhoz!

Józsai megszeppent.

– Ne tessék haragudni, nem akartam elrontani.

– Jól van, nem haragszom – enyhült meg a néni, de máskor csak olyan munkát vállalj el, amihez értesz.

A kudarc után a fiú nővéréhez szaladt, és kérte:

– Vedd le a cégtáblámat, és írd ki, hogy bezártam.

– Na, és mi lesz a felvállalt munkákkal?

– Mikor jönnek érte, én elbújok a kertben, te pedig add vissza a cipőt, és mondd, hogy nekem még tanulnom kell, hogy jó suszter váljon belőlem.

Ennek ellenére soha többet nem akart cipész lenni, de még nagyobb tisztelettel és csodálattal nézte a sánta suszter keze alól kikerülő felújított lábbeliket.